

Slutreplik: Alltför enkla resonemang om nedstängning

Svenska Dagbladet den 21 december 2020

Roger Svensson menar att vårens många dödsfall i covid-19 främst berodde på brister i äldreomsorgen (SvD Debatt 18/12). Dessa har förstås bidragit. Men den allmänna smittspridningen tycks ha varit den viktigaste faktorn. Det är också Coronakommissionens slutsats. Vi skiljer oss inte påtagligt från våra nordiska grannar i fråga om andelen avlidna i äldreboenden av samtliga: 46 procent i Sverige mot ett genomsnitt på 45 i Danmark, Finland och Norge. Det som skiljer är den totala smittspridningen och det totala antalet döda. Mer effektiv smittbekämpning i våras hade gett äldreomsorgen tid att förbereda sig.

Enligt Svensson sprids nu "en pandemi av statliga nedstängningar" vilka utgör ett "gigantiskt experiment". Eftersom coronapandemin är ett nytt problem, utgör förstås alla handlingslinjer experiment. Att tillåta stor smittspridning av ett potentiellt dödligt virus är om något ett gigantiskt experiment. Det har dessutom nackdelen att dödsfall är irreversibla, medan många ekonomiska problem som åtgärderna mot smittspridningen eventuellt skapar kanske kan åtgärdas längre fram.

Vi var tydliga med att restriktioner kan ha ekonomiska kostnader. Däremot betonade vi svårigheterna att identifiera ekonomiska effekter, eftersom det är svårt att skilja mellan konsekvenserna av formella nedstängningar och av spontana beteendeanpassningar till smittspridning i sig. Vi diskuterade också hur effekterna kan bero på tidshorisonten. Under en nedstängning minskar den ekonomiska aktiviteten mer än den annars skulle göra, men effekten kan motverkas på lite sikt av att mindre smittspridning då möjliggör högre aktivitet.

Hårdare restriktioner bör kombineras med större stöd till näringsliv och hushåll. Svensson oroar sig för att "staten då måste låna med ökad statskuld som följd eller använda sedelpressarna med risk för inflation". Men det finns stor enighet om att Sverige har ett stort finanspolitiskt handlingsutrymme. Den offentliga skuldsättningen ökar i år mindre än befarat: från 35 procent av BNP till lite över 40 procent. Det är internationellt sett mycket lågt.

Att bara se på BNP-utfall underskattar pandemins ekonomiska skador. Hänsyn bör också tas till de välfärd förluster som mindre sociala kontakter innebär. En studie av John Hassler, Per Krusell med flera betonar att milda restriktioner som tillåter hög smittspridning får äldre att begränsa sina sociala kontakter kraftigt med stora nyttoförluster som följd. Strikta restriktioner för alla gör det möjligt för äldre att leva mer normalt och ger dem därför välfärdsvinster som är mycket stora i förhållande till de välfärd förluster som då uppstår för yngre. Analysen visar även att striktare restriktioner är fördelaktigare, ju tidigare vaccinationer startar och desto kortare tid restriktionerna därför behöver gälla.

Svensson menar vidare att nedstängningar i sig kan ha stora hälsokostnader. Det är sant. Men samtidigt är dödsfall inte de enda negativa effekterna av covid-19: en del överlevande får långvariga hälsoproblem och coronavården tränger undan annan sjukvård. Forskningen om arbetslöshet och

hälsa är inte heller så entydig som Svensson tycks tro. Resultaten varierar men ett flertal studier från Danmark, Finland, Norge och Tyskland finner inget stöd för att företagskonkurser och massuppsägningar orsakar omfattande hälsoproblem. I Sverige har studier av massuppsägningar under 1990-talskrisen visat på vissa hälsoeffekter bland unga män men effekterna är relativt små jämfört med effekterna av coronapandemin. Och det är fullt möjligt att en kort nedstängning, i kombination med generösa stöd, ger färre konkurser och lägre arbetslöshet än annars blivit fallet – om den minskar smittspridningen ordentligt.

Nu införs striktare restriktioner. Men vi menar att man helt bör stänga ner vissa verksamheter under en kortare tid för att rejält minska smittspridningen och därmed undvika att människor dör i onödan medan de väntar på vaccinering.

Lars Calmfors

Petter Lundborg